

Dossier aanvraag opname Inventaris Vlaanderen voor Immaterieel Cultureel Erfgoed – 15 mei 2017¹

Godelieveprocessie Gistel

Organisatie

Kerncomité Godelieveprocessie

Identificatiecode: 000221

Biografie: De Godelieveprocessie wordt georganiseerd door het processiecomité in opdracht van het kerkbestuur O.L.V.-Ten Hemel Opgenomen en in nauwe samenwerking met het gemeentebestuur van Gistel dat de nodige financiële en logistieke ondersteuning biedt. De taken van het kerncomité zijn heel divers: doelstellingen van de processie formuleren en suggesties in die zin verwezenlijken, rekrutering van de figuranten, onderhoud en ontwerp van de kostuums, PR, onderhoud en ontwerp van de processiewagens ... Er wordt nauw samengewerkt met Jan Bonne, de huidige regisseur van de processie. Het comité kan verder beroep doen op een uitgebreid comité bestaande uit meer dan 35 commissarissen en medewerkers die samen een goede organisatie en verloop van de processie waarborgen samen met de meer dan 1.000 figuranten uit Gistel en omgeving.

Niet op basis van het CED gesubsidieerde lokale of regionale organisatie

ICE-domein: Sociale gewoonten, rituelen en feestelijke gebeurtenissen

Trefwoorden: processie, religieus erfgoed, viering

Vrije trefwoorden: Godelieveprocessie Gistel

Ondersteunende cultureel-erfgoedorganisatie(s)

LECA vzw, Landelijk Expertisecentrum voor Cultuur van Alledag:

<http://www.immaterieelerfgoed.be/Detail/wie/85>

CRKC vzw, Centrum voor Religieuze Kunst en Cultuur

<http://www.immaterieelerfgoed.be/Detail/wie/229>

Erfgoedgemeenschap Godelieveprocessie Gistel

Identificatiecode: 000279

Beschrijving: Jaarlijks kan de Godelieveprocessie uitgaan dankzij het engagement, de inzet en de betrokkenheid van honderden mensen uit Gistel en ruime omgeving. De manier waarop en de mate waarin al deze mensen de processie ondersteunen, verschillen erg. Hieronder stellen we de verschillende groepen, verenigingen en instanties verder voor met vermelding van hun specifieke rol

¹ Dit dossier werd naar waarheid samengesteld o.b.v. de door de aanvrager ingevoerde informatie in de databank www.immaterieelerfgoed.be. Alle inhoud & bijlagen zijn daar eveneens te raadplegen.

of bijdrage.

Kerkbestuur en parochie O.L.V.-Ten Hemel Opgenomen (Gistel)

De kerkfabriek van de parochiekerk van Gistel is de opdracht gevende instantie van de Godelieveprocessie. In de praktijk wordt de praktische organisatie in handen gegeven van het kerncomité. De kerkfabriek zetelt met twee vertegenwoordigers in dit kerncomité en ondersteunt de processie financieel. De zaterdagavond voor de processie gaat in de kerk een speciale misviering door die in het teken staat van de processie en opgedragen wordt voor alle overleden en levende medewerkers van de processie. De processie valt in de zogenaamde Godelievedagen (6 juli – 30 juli). In deze periode is de kerk vrij te bezichtigen in de namiddag. Vrijwilligers geven een woordje uitleg over de kerk en de schrijnen met de relieken van Godelieve.

Kerncomité Godelieveprocessie

Het kerncomité werkt de processie praktisch uit. Momenteel bestaat het comité uit negen leden. De meeste leden hebben een uitgebreide kennis over de historiek en het verloop van de processie. Ieder lid heeft zijn specifieke taak en verantwoordelijkheid. Ook de regisseur van de processie maakt deel uit van het kerncomité. Op de dag van de processie zelf zorgt het kerncomité ervoor dat alles vlot verloopt. Het is ook het kerncomité dat onder begeleiding van LECA en CRKC en in samenwerking met de klankbordgroep de aanvraag voor opname in de Inventaris Vlaanderen voor immaterieel cultureel erfgoed heeft voorbereid. In onderlinge wisselwerking tussen kerncomité en klankbordgroep werd werk gemaakt van het opzetten van een plan om de aanvraag tot erkenning zo breed mogelijk te communiceren onder de erfgoedgemeenschap, zodat iedereen de kans had om op de hoogte gesteld te worden.

- Een petitielijst werd opgesteld waarbij bovenaan de lijst uitleg stond over de aanvraag en het doel daarvan. Door deze lijst te tekenen konden mensen aangeven dat ze de aanvraag steunden. De petitielijst kon ondertekend worden in het administratief centrum, de bibliotheek, abdij Ten Putte, woonzorgcentrum Godelieve en het sport- en cultuurcentrum Zomerloos. Ook buiten Gistel vond de papieren petitielijst ruime weerklank. In totaal leverde de papieren petitielijst liefst 1.336 handtekeningen op.
- Om het draagvlak voor de aanvraag zo sterk mogelijk te maken ging het kerncomité het erfgoedzorgtraject ook officieel voorstellen op de Gistelse Cultuurraad van woensdag 8 februari 2017. Daar kregen de aanwezige socio-culturele verenigingen van Gistel een powerpointvoorstelling van de aanvraag tot erkenning. Het traject werd ook voorgesteld op de vergadering van de Gistelse jeugdraad op zondag 19 februari 2017.
- De mogelijkheid werd opgestart om via de website (www.godelieveprocessie.be) en Facebook (www.facebook.com/godelievevangistel) de aanvraag digitaal te steunen. De digitale petitielijst op de website leverde 174 ingevulde formulieren op. De facebookactie leverde 785 steunbetuigingen op.
- Op dinsdag 28 februari werd de lokale pers uitgenodigd voor een persconferentie over de lopende voorbereidingen van de aanvraag voor de Inventaris Vlaanderen voor immaterieel cultureel erfgoed. Dit leidde tot artikelen in de papieren versie van De Zeewacht van vrijdag 10 maart 2017 en in de digitale versies van het streeknieuws in Het Laatste Nieuws, Focus-WTV, de Krant van West-Vlaanderen (KW) en Het Nieuwsblad.

Uitgebreid comité Godelieveprocessie

Naast een kerncomité bestaat er ook een uitgebreid comité van diverse medewerkers, waaronder de (ongeveer 35) commissarissen. De commissarissen begeleiden de diverse groepen die deel uitmaken van de processie. Dit comité komt 1 à 2 keer per jaar samen, waaronder zeker een keer vlak voor de processie (de zogenaamde productievergadering). Bij deze bijeenkomst worden de laatste richtlijnen gegeven door de regisseur en het kerncomité. Op de eventuele tweede vergadering worden beleidsvoorstellen en initiatieven omtrent de processie besproken.

Gemeentebestuur Gistel

De stad Gistel ondersteunt de processie financieel en logistiek: het plaatsen van nadarafsluitingen, de opbouw van het podium voor de vips, politie... Daarnaast verzorgen de stadsdiensten ook de communicatie met de pers in nauwe samspraak met het kerncomité. Ieder jaar worden ook een

IMMATERIEEL CULTUREEL ERFGOED

aantal randactiviteiten verzorgd, zoals bijvoorbeeld een treintje tussen de abdij en de stadskern gedurende de dag van de processie. Naast de huidige burgemeester van Gistel nemen ook politici deel aan de processie of stappen mee op achter de uitgenodigde geestelijke overheid, achteraan de processie.

Confrérie Godelieveprocessie

De Confrérie van de Godelieveprocessie bestaat uit een 12-tal leden en draagt ieder jaar het schrijn met de relieken van Godelieve. Waar ze oorspronkelijk tot de hooggeplaatste kerkheren behoorden, zijn het nu enkel nog burgers met een figurerende rol.

De inwoners van Gistel (en omstreken)

Aan de processie nemen ongeveer 1.000 figuranten deel. Heel wat inwoners van Gistel maken er een punt van om jaarlijks deel uit te maken van de processie. Dikwijls is dit gekoppeld aan een traditie over generaties heen waarbij een bepaalde familie figureert in een bepaalde groep. De dag van de processie is voor veel gezinnen een dag waarop familie wordt uitgenodigd om vervolgens samen naar de processie te gaan kijken of om er aan deel te nemen.

Verenigingen

Tal van verenigingen uit Gistel of ruime omgeving verlenen jaarlijks hun medewerking aan de processie. De Gistelse Toneelkring De Gulden Toren levert telkens heel wat individuele sprekende of figurerende rollen. De Gulden Toren organiseert ook af en toe voorstellingen rond de figuur van Godelieve. Toneelkring De Klisse uit Bredene verzorgt bij ieder jaar de groep 'Heiligverklaring 1084'. De Hovelingen-Viking is een Gistelse volkdansgroep voor kinderen en volwassenen, die ieder jaar een 20-tal dansers afvaardigt voor de groep die het huwelijk van Godelieve uitbeeldt. Het gemengde volwassenenkoor Godeliva Cantat uit Gistel figureert telkens in het Koor der Armen. Het Gregoriaans Davidsfondskoor uit Pittem begeleidt in de processie Bertolf op zijn boetetocht. De Koninklijke Harmonie Eendracht en Kunstliefde uit Gistel opent jaarlijks de processie. De KWB van Oudenburg bemant ieder jaar de groep van de pater-landbouwers. Volkskunstgroep 't Vrij Uurke uit Zedelgem levert ieder jaar de vendelzwaaiers voor de groep 'Godelieve 4 kronen'. Rotary Gistel levert figuranten voor de confrérie en de groep der armen.

De Gistelse jeugd

Heel wat leden van jeugdverenigingen en leerlingen van scholen nemen deel als figurant aan de Godelieveprocessie. Zo levert de plaatselijke KLJ jaarlijks de soldaten van het leger van de graaf van Vlaanderen.

Heemkundige kring Gestella vzw en Vrienden van het Godelievemuseum vzw

Deze verenigingen besteden in hun werking veel aandacht aan de figuur van Godelieve en aan de processie. De heemkundige kring Gestella heeft heel wat werken en artikels over de processie in het archief zitten. De vzw Vrienden van het Godelievemuseum organiseert jaarlijks één of meerdere activiteiten met Godelieve als centraal thema, waarbij ook de processie aan bod komt.

Klankbordgroep erkenning processie als immaterieel cultureel erfgoed

Het kerncomité nodigde een vertegenwoordigers van de (opsomming) uit om deel uit te maken van een klankbordgroep die bij de voorbereiding van het aanvraagdossier betrokken werd. Op de startvergadering op zaterdag 19 november 2016 werd een SWOT-analyse uitgevoerd. De groep vergaderde opnieuw op 6 mei 2017. Tussendoor waren er voortdurend informele contacten tussen het kerncomité en de klankbordgroep.

Delegatie uit Wierre-Effroy

Godelieve was afkomstig uit **Wierre-Effroy**, een dorpje dat nu behoort tot Noord-Frankrijk. Daar wordt ieder jaar ook een kleine processie georganiseerd. Sinds 2008 neemt Gistel met een delegatie deel aan deze processie, terwijl omgekeerd een Franse delegatie jaarlijks deelneemt aan de Gistelse Godelieveprocessie.

Moeder van Vrede

De gebouwen van abdij Ten Putte worden thans bewoond door de congregatie Moeder van Vrede, waarvan ook een delegatie mee opstapt achter de processie.

Toeschouwers

Tenslotte mogen we ook de duizenden toeschouwers niet vergeten die ieder jaar afzakken naar de Godelievestede om te processie te bekijken. De processie lokt gemiddeld 10.000 toeschouwers.

Element immaterieel cultureel erfgoed – Godelieveprocessie Gistel

Element identificatiecode: 000278

Beschrijving:

De Godelieveprocessie trekt jaarlijks op de eerste zondag na 5 juli om 16u00 door de straten van het centrum van Gistel. Meer dan duizend vrijwilligers uit Gistel en de wijde omgeving beelden in achttien taferelen het leven, de marteldood, de heiligverklaring en de verheerlijking van Godelieve uit. De processie wordt in opdracht van de Kerkfabriek van Gistel georganiseerd door het processiecomité in nauwe samenwerking met de stad Gistel. De processie maakt onderdeel uit van de zogenaamde Godelievedagen, de periode tussen 6 en 30 juli. In deze periode komen heel wat pelgrims naar de Godelieve-abdij (de plaats waar Godelieve is vermoord) en naar de kerk (de plaats waar haar relieken rusten) die in deze periode door vrijwilligers wordt open gehouden. De zaterdag voor de processie wordt in de kerk van Gistel een speciale misviering gehouden. Voor heel wat Gistelnaren is de processie de gelegenheid bij uitstek om met de familie samen te komen en in de namiddag naar de processie te gaan kijken of er effectief aan deel te nemen of mee te werken.

De heilige Godelieve werd in het midden van de elfde eeuw geboren in Londesvoorde in het zuiden van het toenmalige graafschap Vlaanderen. Dit is nu een gehucht van Wierre-Effroy, een dorp op 10 km van Boulogne (Frankrijk). Volgens de overlevering werd Godelieve op jonge leeftijd uitgehuwelijkt aan Bertolf, de heer van Gistel. Maar opgestoot door zijn moeder vertoonde deze totaal geen interesse in zijn vrouw. Hij haatte en vernederde haar. Na een geveinsde verzoening liet hij haar in 1070 door twee handlangers wurgen, waarna ze werd ondergedompeld in een poel. De moord moet een grote schokgolf in de streek veroorzaakt hebben. Ongeveer veertien jaar na de dood van Godelieve stuurde de toenmalige bisschop de monnik Drogo naar Gistel. Vermoedelijk aan de hand van nog levende getuigen noteerde hij haar levensverhaal en de mirakelen die gebeurden na haar dood. De bisschop verklaarde haar op basis van deze levensbeschrijving heilig op 30 juli 1084. In de loop van de twaalfde eeuw werd op de plaats van de misdaad een benedictinessenabdij gesticht. De relieken van Godelieve rusten in twee schrijnen in de parochiekerk Onze-Lieve-Vrouw-Ten Hemel Opgenomen in Gistel.

De processie die Gistel ter ere van deze Godelieve organiseert, is reeds eeuwenoud. De eerste melding dateert uit 1459. Hoe de processie er toen juist uitzag, is niet geweten. De kern van de huidige processie werd gelegd in de jaren vijftig van de vorige eeuw. Er werd toen een processiecomité opgericht. Voor de ontwerpen van de kostuums, wagens en rekwisieten werd beroep gedaan op de kunstenaar Jos Speybrouck (1891 – 1956). Een tweede grote vernieuwing volgde in de tweede helft van de jaren zestig. Deze nieuwe processie werd ontworpen door kunsthistoricus Frans Vromman en kunstenaar Arno Brys met historisch advies van de toenmalige deken van Gistel, Stefaan Gyselen (1915 – 1997). Om de aansluiting met de samenleving te behouden bleven de jaren nadien regelmatig veranderingen volgen, zoals het introduceren van nieuwe taferelen en elementen en het schappen van 'Sint' in de naam van de processie. Het huidige processiecomité streeft verder naar regelmatige vernieuwing.

Sociaal-culturele betekenis:

De Godelieveprocessie is zonder meer het belangrijkste socio-culturele gebeuren dat Gistelnaren met elkaar verbindt en dit over de generaties en eeuwen heen. Het is een traditie die generaties geleden is opgestart vanuit een diep christelijk geloof in de figuur van Godelieve. Samen processie vormen was

**IMMATERIEEL
CULTUREEL
ERFGOED**

een uitgelezen moment voor het samen vertolken van het geloof. Het geloofsaspect verdwijnt de laatste decennia langzamerhand, maar heel wat families in Gistel blijven er een punt van maken om samen in een welbepaalde groep deel te nemen aan de processie uit traditie, om de gewoonte van de vorige generaties in stand te houden en omwille ook van de universele waarden die de figuur van Godelieve symboliseert. Het is ook een gemeenschappelijk project van heel wat Gistelse verenigingen. Aan geen enkel ander openbaar evenement in Gistel verlenen zoveel verenigingen hun medewerking als aan de processie.

Datum: 9 juli 2017; 8 juli 2018; 7 juli 2019

ICE-domein: Sociale gewoonten, rituelen en feestelijke gebeurtenissen

Geografische referentie: Gistel

Link: <https://nl-be.facebook.com/godelievevangistel>

Website: <http://www.godelieveprocessie.be>; <http://www.erfgoedblog.be>

Borgingsmaatregelen

1. Identificatie en documentatie

Identificatie- en documentatieacties rond de Godelieveprocessie

Identificatiecode: 000832

Beschrijving:

De Godelieveprocessie wordt reeds decennialang georganiseerd door een aantal enthousiaste Gistelnaars die kunnen rekenen op de steun van veel medewerkers. Door hun ruime ervaring en betrokkenheid is de processie zeer goed gekend bij deze mensen en zit deze kennis 'in hun hoofd'. Maar om er voor te zorgen dat deze kennis naar de toekomst toe maximaal behouden blijft of bij onverwachte gebeurtenissen (bv. sterfgeval) niet plots zou wegvallen, streeft het kerncomité er naar om alles zo goed mogelijk te documenteren en te delen.

2017

- Het kerncomité heeft beslist om actief te zoek te gaan naar een **archivaris** om het eigen (vrij beperkte) archief te ordenen en te inventariseren. Verder zal het ook de taak zijn van deze verantwoordelijke om verder vorm te geven aan het actieplan archiefzorg dat het kerncomité in 2016 heeft ontwikkeld.
- In 2017 werd een begin gemaakt met het informeren bij regionale/provinciale erfgoedverenigingen of zij een **inventaris** hebben van documenten, audiovisueel materiaal of voorwerpen die betrekking hebben op de processie. Bij deze navraag bleek de provinciale erfgoedbibliotheek Westflandrica heel wat informatie te hebben over de processie. Een overzicht van deze informatie is raadpleegbaar via <http://winob.extranet.cevi.be/psc/vubis.csp>

2016

- Om het archiefmateriaal over de Godelieveprocessie systematisch en duurzaam te bewaren heeft het processiecomité in 2016 een **actieplan archiefzorg** voor de korte en middellange termijn ontwikkeld. De brochure 'Op handen gedragen' van LECA, CRKC en KADOC KU Leuven vormde daarbij een belangrijke leidraad.
- Nog in 2016 hebben de Multimediavrienden uit Gistel een volledige **filmopname** gemaakt van de processie. De opnames worden tegen eind 2017 gemonteerd. In 2016 werden ook **foto's** genomen van alle groepen van de processie. Dit audiovisueel materiaal wordt aangewend enerzijds ter evaluatie van de processie en anderzijds als consulteerbaar

materieel indien zich op vergaderingen e.d. vragen aandienen i.v.m. kostuums, exacte samenstelling van de groepen etc. Het nemen van foto's en/of een video zal vanaf nu jaarlijks herhaald worden.

2015

Een vertegenwoordiging van het processiecomité woonde op 16 november 2013 en 7 maart 2015 de studiedag 'Op handen gedragen' van het samenwerkingsverband LECA - CRKC - KADOC KU Leuven in Leuven en Gent bij om zich te informeren over hoe het comité archiefzorg kan aanpakken. Deze studiedag leidde er in eerste instantie toe dat **vergaderverslagen** van het kerncomité sindsdien **systematisch opgemaakt** worden en **digitaal bijgehouden**. Hetzelfde geldt voor het **draaiboek** en de **affiche**. Op deze manier wordt een gedocumenteerd overzicht bijgehouden over enerzijds de werking van het comité en anderzijds over de acties, veranderingen, bijstellingen en evolutie.

PLANNEN

- In de eerstvolgende jaren wil het kerncomité verder invulling geven aan het actieplan archiefzorg dat het in 2016 heeft ontwikkeld. Van de processiekledij, attributen en rollend materieel is geen beschrijving aanwezig. De komende jaren evalueert het processiecomité of een inventarisatie en beschrijving noodzakelijk is. Het processiecomité zal met CRKC en LECA bekijken hoe een plan van aanpak voor de registratie van het roerend erfgoed van de processie opgesteld kan worden.
- Het kerncomité bekijkt in 2018 samen met LECA hoe de gebruiken en rituelen uit de Godelieveverering in kaart gebracht kunnen worden.

Bijlage: [Actieplan archiefzorg Godelieveprocessie](#).

Locatie: Gistel

Bijlage: Godelieveprocessie_borging_identificatie & onderzoek_actieplan archiefzorg

Website: Godelieveprocessie

2. Onderzoek

Onderzoeksacties rond de Godelieveprocessie

Identificatiecode: 000843

Beschrijving:

Onderstaand overzicht maakt duidelijk dat op het vlak van onderzoek reeds heel wat actie ondernomen werd. Zo zijn over de figuur van Godelieve over de eeuwen heen reeds tientallen wetenschappelijke werken gepubliceerd en hebben meerdere onderzoekers volkskundig of heemkundig onderzoek verricht naar de geschiedenis van de Godelieveprocessie. Daarnaast vormde het tragische verhaal van Godelieve een inspiratiebron voor heel wat fictieschrijvers en kunstenaars. Het kerncomité zet de onderzoeksactiviteiten bewust verder. Naast onderzoek naar de geschiedenis van de processie wordt tegenwoordig ook veel aandacht besteed aan de weergave van de kledij en attributen van de figuranten.

2017

Omdat recente bevindingen doen vermoeden dat de Vlaamse wapenschilden met leeuwmotieven op een aantal kledingstukken en attributen historisch niet correct zijn wordt daar in 2017 verder onderzoek naar gedaan. Zo zal worden nagegaan hoe het wapenschild van de toenmalige graaf er uitzag. Gezien de kosten zullen de noodzakelijke aanpassingen progressief worden uitgevoerd over enkele jaren.

2016

- De kazuifel en mijter van de bisschoppen in processie (groep van de verzoeningspoging bij

**IMMATERIEEL
CULTUREEL
ERFGOED**

de graaf en bisschop en groep van de Heiligverklaring) worden aangepast naar de historische werkelijkheid van de tijd van Godelieve. Ook het spinnewiel uit de 19de eeuw in de processie wordt vervangen door een exemplaar dat in de middeleeuwen werd gebruikt.

- Raoul Maria De Puydt geeft in zijn boek 'Godelieve' een bibliografie van alle Godelieveboeken die zijn gepubliceerd.
- Hans Geybels bereidt het boek 'Heiligen en tradities in Vlaanderen' voor, uitgegeven door het Davidsfonds, waarin ook aandacht besteed aan de Godelievecultus.

2015

In zijn boek 'Processies in West-Vlaanderen. Inleidende en kritische beschouwingen als bouwstenen voor verder onderzoek', besteedt Jean Luc Meulemeester ook een hoofdstuk aan de Gistelse Godelieveprocessie. Deze publicatie werd uitgegeven door Heemkunde West-Vlaanderen en Groeninghe.

2010

Debaillie Filip, *Sint-Godelieve in Gistel. Kerk, abdij en processie*, Stroud, 2010, vooral pp. 83-96.

2007

Heruitgave (luxe-editie) van het stripverhaal 'St.-Godelieve' van Jef Nys + foto en beschrijving van het veelluik over het leven van de H. Godelieve, dat bewaard wordt in het Metropolitan Museum in New York. Uitgegeven door het stadsbestuur van Gistel. Initiatiefnemers: de erfgoedcel (cultuurraad) Gistel in samenwerking met het gemeentebestuur van Temse, de culturele vereniging Spirit uit Temse en de vzw Vrienden van het Sint-Godelievemuseum.

1994

Vansevenant August, 'De twintigste eeuw, een Godelieve-eeuw', in *...et in Flandris de ecclesia Gestella...*, Gistel, 1994, pp. 11-16.

1991

Uitgave van het boek 'Sint-Godelieveabdij Gistel 1891-1991' door de zusters benedictinessen van de abdij Ten Putte en de vzw Vrienden van het Sint-Godelievemuseum. Dit boek bevat een reeks artikels over het leven van de zusters benedictinessen, de geschiedenis van de abdij, het kunstpatrimonium van de abdij, de Godelievedevotie. Ook een artikel over het huwelijk van Godelieve door Johan Bonny, de huidige bisschop van Antwerpen.

1988

Vansevenant August, 'De Sint-Godelieveprocessie', in: *Gestella 1988. Duizend jaar Gistel*, Gistel, 1988, pp. 226-246

1984

Er verschijnt een speciaal nummer over Godelieve in het tijdschrift Vlaanderen (nr. 200, mei-juni 1984). Titel van het nummer: Godeliph 1084-1984. Samensteller: Raoul de Puydt.

1982

De Gistelse deken S. Gyselen geeft een werk uit met de Nederlandse vertaling van de Vita Godeliph, de eerste levensbeschrijving van Godelieve door de monnik Drogo. Kunstenaar Jan Jaak de Grave maakte een reeks van veertien lino'sneden die verkleind zijn weergegeven in het boek.

1970

De herdenking van het feit dat Godelieve 900 jaar eerder was gestorven ging niet onopgemerkt voorbij. Van 24 tot 26 augustus 1970 werd te Gistel een Internationaal Colloquium gehouden met meer dan 140 deelnemers en dit onder voorzitterschap van kanunnik J.M. De Smet, professor aan de KULeuven. Dit leidde in 1971 tot de publicatie van het jaarboek voor godsdienstwetenschappen Sacris Erudiri dat volledig was gewijd aan de H. Godelieve en haar tijd. Tegelijk ging in Gistel ook een iconografische tentoonstelling door over de H. Godelieve waarbij een catalogus werd uitgegeven (M.

Madou, *Sinte Godelieve 1970-1970*, catalogus van de iconografische tentoonstelling, Gistel, 1970). Verder werden dat jaar ook de beenderen van de Heilige Godelieve onderzocht aan de K.U. Leuven.

1956

Vansevenant August, 'De Sinte Godelieveprocessie te Gistel', in: Biekorf, LVII, 4, grasmaand 1956, pp. 115-118

1944

Michiel English scheidt geschiedenis en legende over Godelieve in zijn *Godelieve van Gistel* (in de reeks: *Heiligen van onzen stam*).

1926

De bollandist Maurice Coens geeft de kopie van Albert Poncelet uit: *La vie ancienne de Sainte Godelieve de Ghistelles* par Drogon de Bergues.

1913

Het meest waardevolle object is ongetwijfeld het schrijn van Godelieve dat wordt megedragen in de processie. Van dit schrijn, dat in de kerk van Gistel bewaard wordt en geschonken werd door de toenmalige bisschop Waffelaert, is een beschrijving opgesteld (zie bijlage).

1906

De bollandist Albert Poncelet ontdekt een afschrift van de eerste levensbeschrijving van Godelieve van de monnik Drogo (Vita Godeliph) in een handschrift (afkomstig uit de abdij van Clairmarais, ca. 1200) in de bibliotheek van Saint-Omer.

PLANNEN

Het kerncomité blijft de komende jaren inzetten op onderzoek naar hoe de processie doorheen de jaren geëvolueerd is.

Periode: na 1906

Locatie: Gistel

Bijlage:

- Onderzoek_artikel August Vansevenant over geschiedenis processie_1988
- Onderzoek_beschrijving reliekschrijn Sint-Godelieve in de Kerk O.L.V.-Ten Hemel Opgenomen te Gistel
- Onderzoek_inventaris stukken i.v.m. Godelieveprocessie in Godelievemuseum

Website: <http://www.godelieveprocessie.be>

3. Communicatie en sensibilisering

Communicatie- en sensibiliseringsacties rond de Godelieveprocessie

Identificatiecode: 000844

Beschrijving:

Ieder jaar worden kosten noch moeite gespaard om het ruime publiek te informeren over de processie. Sommige acties zijn eenmalig, andere worden (jaarlijks) herhaald. Zo werden heel wat extra inspanningen gedaan om ruime bekendheid te geven aan het feit dat een aanvraagdossier voorbereid werd om de Godelieveprocessie op de Inventaris Vlaanderen voor Immaterieel Cultureel Erfgoed te laten opnemen. Steun hiervoor kwam uit de ruimte omgeving van Gistel. Hieronder volgt een overzicht van de acties op het vlak van communicatie en sensibilisering.

2017

- Voor het eerst werden 25 **autostickers** aangemaakt en verspreid om extra publiciteit te

**IMMATERIEEL
CULTUREEL
ERFGOED**

maken voor de processie.

- De stad Gistel liet in 2017 een aantal **extra masten** in stad Gistel aanbrengen met **vlaggen** die de processie aankondigen. Ook langs de grote invalswegen in de buurt van Gistel wordt de processie aangekondigd via infoborden.
- In 2017 zal opnieuw een **folder** uitgebracht worden door het bisdom Brugge met medewerking van de organisatoren van processies met historische duiding en praktische informatie over de nog resterende West-Vlaamse processies. Ook in 2009 werd reeds een dergelijke folder uitgegeven.
- Tweehonderd **affiches** worden ook dit jaar uitgedeeld en opgehangen voor de vensters en uitstalramen van particulieren, winkels en openbare gebouwen in de ruime omgeving van Gistel.
- Naar jaarlijkse gewoonte werden ook in 2017 vips uitgenodigd om de processie bij te wonen. Dit jaar zijn dit monseigneur Lode Aerts, bisschop van Brugge en Carl Decaluwé, gouverneur van de provincie West-Vlaanderen. Deze vips trekken op deze manier ook de aandacht naar de processie in de pers en dragen bij tot de uitstraling van het gebeuren.
- In de kusteditie van de nationale kranten Het Nieuwsblad en Het Laatste Nieuws wordt de processie aangekondigd, verder ook in Kerk & Leven en in het infoblad Gistel.
- Aankondiging op de evenementenpagina op de website van de gewestelijke zender Focus-WTV, de website van Westtoer, Uit in Vlaanderen, brochure Ginter, etc.
- Op het administratief centrum van Gistel en in de gemeentelijke bibliotheek alsook in de heemkundige vereniging Gestella konden mensen een **lijst** ondertekenen als uiting van steun voor de opname van de processie op de Inventaris Immaterieel Cultureel Erfgoed. Bovenaan dit document stond uitleg over de aanvraag en het doel daarvan. Een aantal ijveraars zette zich actief in om handtekeningen te verzamelen. Op deze manier werden 1.336 handtekeningen verzameld.
- Op de **Facebookpagina** van de processie werd de aanvraag tot erkenning ook aangekondigd. Dit leverde 785 'vind-ik-leuks' op.
- Via de **website** kon eveneens steun worden verleend aan de aanvraag tot erkenning. 174 mensen verleenden zo hun steun aan deze actie.
- De eerste contacten werden gelegd met Intro vzw voor de ontwikkeling van een app voor slechtzienden. Deze app kan worden gedownload en de slechtziende krijgt een ingesproken tekst te horen via de smartphone.
- Marie Beelaerts ontwikkelt een nieuw logo, dat gebruikt wordt voor de huisstijl en de vlaggen.

2015

- Op 28 november 2015 nam een delegatie van het kerncomité van de processie deel aan de cultuurmarkt georganiseerd door de Gistelse cultuurraad met als doel de processie voor te stellen en nieuwe figuranten of medewerkers aan te trekken.
- Door het kerncomité werd overgegaan tot de aankoop van twee rolbanners met logo en tekstvermelding van de processie die kunnen worden geplaatst bij deelname aan een activiteit
- Tijdens de herfstvakantie nam het kerncomité met een infostand deel aan het evenement 'Fin de Saison' in Nieuwpoort.

2014

- Om de band en de contacten met de figuranten te behouden en te versterken, zeker met de jongeren, werd een Facebookpagina (www.facebook.com/godelieuevangistel) opgemaakt waarop o.m. foto's kunnen worden gedeeld.
- Het kerncomité verzorgt een stand op de tentoonstelling 'Heiligen op de broodplank' in het Bakkerijmuseum te Veurne (21/10/2013 tot 21/03/2014).

2012

Het kerncomité streeft ernaar om regelmatig vernieuwing te brengen in de processie met als doel ervoor te zorgen dat de toeschouwers niet het gevoel hebben dat de processie dezelfde is als die van

het jaar voordien. In 2012 werd de laatste grotere vernieuwing doorgevoerd:

- Twee nieuwe praalwagens werden in gebruik genomen (ontwerper: Joost Claeys). De geboortewagen werd geconcipeerd als een Romaanse rondbogenstijl die eindigde in een nis. Dit ontwerp creëert een diepteperspectief dat geborgenheid oproept en de huiselijke gezelligheid weergeeft waarbinnen Godelieve opgroeide. De hemelsblauwe binnen- en bloedoranje buitenzijde van de bogen plus hun verticale blauwwitte strepenstructuur versterkte die benadering. De huwelijkswagen heeft als plattegrond die van een 11de-eeuwse mottekasteelhoeve: verticale matgouden spijlen omzoomd door vier analoge torens waarin witte duiven zitten. Binnenin twee zetels buiten verhouding: links Godelieve, dromerig starend naar wat haar feest had moeten zijn; rechts niemand, want Bertolf was er niet. Dit visualiseert de reeds initiële uitzichtloosheid van dit tot eenzaamheid gedoemd huwelijk.
- Een volledig herwerkt programmaboekje werd in gebruik genomen en op de dag van de processie te koop aangeboden aan het publiek. In het boekje werd achteraan een korte samenvatting van de groepen van de processie weergegeven in het Frans, Duits en Engels.

2009

- De 550ste verjaardag van de eerste vermelding van de processie vormt de aanleiding voor extra activiteiten. Zo liep een zoektocht bij 48 winkeliers in Gistel waarbij een foto, vraag of voorwerp in de etalage moest worden gezocht. Tot slot van de herdenking werd het muziekdrama 'Godelieve' van Edgar Tinel uit 1897 opgevoerd in de kerk van Gistel op 21 november 2009 met als dirigent Paul van Gullick. Met medewerking van drie uitmuntende Nederlandse koren (Breda, Den Haag en 's Hertogenbosch), zeven solisten en het Tilburgs Begeleidings Orkest. Uitvoeringen in Sinaai (15 november), Gistel (21 november) en in Nederland (o.a. Breda, voorjaar 2010).
- Een **website** voor de processie werd opgemaakt met als doel de band met de figuranten en processiemedewerkers te versterken. Op de website worden foto's van de afgelopen processie geplaatst en wordt regelmatig een nieuwsbrief geplaatst voor medewerkers en figuranten. Eveneens wordt zo meer informatie geboden over Godelieve en de processie en wordt meer bekendheid gegeven aan het gebeuren. Door aankondigingen in het Frans, Engels en Duits wordt ook getracht om de anderstalige toeristen aan de Belgische kust aan te spreken.

2008

- In 1987 kreeg het Godelievemuseum een vaste stek binnen de muren van het domein van abdij Ten Putte. Drijvende kracht achter het museum is de vzw Vrienden van het Godelievemuseum. In 2008 werd het museum volledig vernieuwd en gemoderniseerd. De museumobjecten met bijhorend foto- en tekstmateriaal liggen tentoongesteld in acht kasten. Elke tentoonstellingskast behandelt een specifiek thema in de Godelieverering en is voorzien van een televisiescherm en een luisterhoorn. Een van de kasten is volledige gewijd aan het thema van de processie. Verder hangt in het museum ook een replica van het schilderij van de processie dat James Ensor schilderde. Sinds de herinrichting organiseren de Vrienden jaarlijks ook een gelegenheidstentoonstelling met een thema dat betrekking heeft op de abdij en/of Godelieve.

2000

- In 2000 werd de praalwagen met de rijve vernieuwd naar een ontwerp van de leperse kunstenaar Mon Camelbeke. De wagen werd voorafgegaan door een groep die het vierkronenmotief duidt. Deze symboliseren de vier fases uit het leven van Godelieve: jeugd, huwelijk, verstoting en marteldood.

PLANNEN

- In het kerncomité werd verder nagedacht over de vervanging van het huidige programmaboekje. In 2018 zullen contacten worden gelegd om na te gaan of het financieel haalbaar is om een app te ontwikkelen om de toeschouwers te informeren over de processie.
- Voor 2018 wordt voorzien in een nieuwe website die de huidige website vervangt. Het plan is

**IMMATERIEEL
CULTUREEL
ERFGOED**

om bestaande info samen te brengen op één plek. De informatie van de processie zal gecombineerd worden met die van de abdij, het Godelievemuseum en de parochie (Godelievebeuk waar o.m. de schrijnen met de relieken van Godelieve opgesteld staan) en informatie over de rituelen verbonden aan de Godelieverering. Van de gelegenheid zal ook gebruik gemaakt worden om de website volledig up-to-date te houden en materiaal zo vlug mogelijk te publiceren.

Effectiviteit: /

Periode: na 2000

Locatie: Gistel

Website: <http://www.godelieveprocessie.be>

Sint-Godelieveprocessie wordt Godelieveprocessie

Identificatiecode: 000845

Beschrijving: In 2012 wordt de naam van de processie aangepast: de Sint-Godelieveprocessie wordt de Godelieveprocessie. Parallel met de toenemende secularisering van onze maatschappij willen we niet voorbij gaan aan het feit dat de waarden die met Godelieve worden geassocieerd het louter christelijke overstijgen. De laatste jaren wordt meer en meer aandacht besteed aan deze universele waarden zoals verdraagzaamheid, geweldloosheid en gelijke rechten voor vrouwen. Godelieve leefde in een tijd waar vrouwen geen rechten hadden en waren overgeleverd aan de wil van de man. In heel wat delen van de wereld is de situatie van de vrouw vandaag nog steeds schrijnend. Vrouwen worden nog altijd, soms op jonge leeftijd, en dikwijls tegen hun wil uitgehuwelijkt aan een man die ze niet kennen. Onderwijskansen worden hun ontnomen om zich verder te ontwikkelen. Maar ook de maatschappij zelf verandert en de processie wil figuranten en toeschouwers met diverse achtergrond blijven aanspreken. Meer bepaald de secularisering en de ontkerkelijking hebben zich de laatste twee decennia sterk doorgezet. Figuranten nemen steeds minder en minder deel uit religieuze overtuiging. Bedevaarders en pelgrims zijn toeristen geworden. Met de nieuwe naam probeert het kerncomité een ruimer en diverser publiek aan te spreken.

Effectiviteit: /

Periode: na 2012

Locatie: Gistel

Website: <http://www.godelieveprocessie.be>

4. Overdracht

Overdrachtsacties rond de Godelieveprocessie

Identificatiecode: 000846

Beschrijving:

De medewerking aan de processie is vaak een familieaangelegenheid. In veel families in Gistel is deelname in een bepaalde groep een traditie over de generaties heen. Via allerlei acties wordt dan ook getracht de mensen en de jongeren in het bijzonder te blijven aanspreken. Daarnaast poogt het kerncomité ook om de nodige maatregelen te nemen om wat mondeling wordt doorgegeven inzake de organisatie meer op papier te zetten en aspecten zoals figurantenwerking te professionaliseren. In de opsomming hieronder gaan we daar dieper op in.

2017

- In samenwerking met het stadsbestuur is beslist om de randanimatie voor en na de processie te versterken om zo van de dag van de processie opnieuw een echte feestdag te maken.

Concreet voor 2017 zijn volgende activiteiten gepland:

- o activiteit van de vzw M-pact (avond voor de processie)
 - o Middeleeuws spektakel met workshops in het stadspark van Gistel door de vzw Middeleeuws Collectief - Via Nobilis uit Brugge (van 8u30 tot 15u00 en terug vanaf 18u15)
 - o Busverbinding tussen de abdij en de stadskern van Gistel om de toeschouwers de kans te geven de twee plaatsen te bezoeken die van belang zijn voor de Godelieveverering
 - o Volksfeest (zie actie 2016)
 - o Optreden van een band met folkmuziek na het volksfeest
- Vanuit het excelbestand van het draaiboek (zie actie onder 2002) worden voor het eerst gepersonaliseerde uitnodigingen gegenereerd naar de figuranten. Medio april werd een eerste mail verstuurd naar alle figuranten met de vraag tot medewerking aan de volgende editie van de processie. Indien hier positief wordt op geantwoord, zal tegen 10 juni een tweede mail worden verstuurd met meer praktische details over het uur van aankomst, de ruimte voor het omkleeden en de naam van de commissaris die de groep zal begeleiden.
 - De vzw Vrienden van het Godelievemuseum hebben een film laten opnemen over het leven van Godelieve onder de titel 'Credo de kraai, een kras verhaal'. Vanaf mei 2017 wordt deze film dagelijks om 16u15 afgespeeld in abdij Ten Putte. In de film komen ook de processies in Gistel en Wierre-Effroy aan bod. Op verzoek kan de film ook in het Frans worden vertoond. Alle klassen van het Sint-Godelievecollege in Gistel werden persoonlijk door een medewerker van de vzw bezocht om de film onder de aandacht te brengen. Parallel met het initiatief van de film werd op de abdijsite een brochure met een erfgoedwandeling gelanceerd.
 - Het Interregproject Histoires de Peene/Geschiedenis van de Peene-vallei waarbij de Gistelse heemkundekring Gestella vzw fungeert als Vlaamse partner en het Maison de la Bataille als Franse partner. In 2017 zal een busreis vanuit het Maison de la Bataille naar de Godelieveprocessie worden georganiseerd. Op deze manier wordt publiciteit gemaakt voor de Gistelse processie in de streek waar Godelieve is geboren.
 - Een vertegenwoordiging van het kerncomité zal op 10 september 2017 deelnemen aan de O.-L.-V. der Ziekenprocessie in Doornik. Op deze manier wordt bekendheid gegeven aan de processie. Van oudsher zijn er ook historische banden met Doornik. Zo behoorde Gistel ten tijde van Godelieve tot het bisdom Doornik-Noyon.

2016

- De heer Jan Bonne volgt Arnold Lernout op als **nieuwe regisseur** en regisseert voor de eerste maal de Godelieveprocessie. Met deze regiewissel wordt de continuïteit in het regiegebeuren verder gewaarborgd én vernieuwing gestimuleerd.
- Door een paar leerkrachten van het Sint-Godelievecollege (SIGO) werd het initiatief genomen om een **weravingsfilmpje** op te nemen met een aantal leerlingen, met als doel op een eigentijdse en hippe manier de jeugd aan te spreken om deel te nemen aan de processie (zie bijlage).

2015

- Om de continuïteit te verzekeren, werden drie jongere bestuursleden aangetrokken om het kerncomité te versterken.
- Enkele groepen uit de Godelieveprocessie verlenen hun medewerking aan de Sint-Arnoldusevotie in Oudenburg naar aanleiding van het Sint-Arnoldusjaar. Honderden kostuums werden hiervoor uitgeleend. Op een indirecte manier worden de bezoekers ook herinnerd aan de Godelieveprocessie en wordt de band met de medewerkers/figuranten uit Oudenburg versterkt.

2010-nu

- Sinds 2010 is er hernieuwde aandacht voor de verbondenheid tussen Gistel en Wierre-Effroy (Frankrijk), de geboorteplaats van Godelieve. Ieder jaar trekt een delegatie van Gistelaren

IMMATERIEEL CULTUREEL ERFGOED

w.o. een vertegenwoordiging van het kerncomité naar dit dorpje om deel te nemen aan de plaatselijke processie en te verbreederen met de plaatselijke bevolking. Op zijn beurt nodigt de cultuurraad van Gistel de gemeente Wierre-Effroy uit op de dag van de eigen processie. Aan de Fransen wordt een dagvullend programma aangeboden met o.m. een bezoek aan abdij Ten Putte, het Godelievemuseum, de kerk van Gistel,... Een deel van de Franse delegatie stapt mee op in de processie.

2010

- Op 27 februari 2010 werd het concert 'Dava Divine' opgevoerd in de decanale kerk van Gistel door het Sint-Godelievekoor en het jeugdkoor van het Sint-Godelievecollege. Het betrof een eigentijdse benadering van Godelieve. Dergelijke initiatieven zijn belangrijk naar jongeren toe.

2007

- Vanaf 2007 werd gestart door het kerncomité met het initiatief om op een actieve manier een aantal basisscholen in Gistel te bezoeken (VBS Gravenbos Gistel, Driespan Gistel, Moere en Zevekote, De Klimop Gistel en de Horizon Snaaskerke). Hierbij wordt vooral gefocust op het 3de tot en met 6de leerjaar. De leerlingen krijgen hierbij uitleg over het leven van Godelieve en dit o.m. aan de hand van de strip van Jef Nys over het leven van Godelieve die in 2007 werd heruitgegeven door het gemeentebestuur van Gistel (i.s.m. de Vrienden van het Godelievemuseum vzw). Doel is om kinderen (en hun ouders) te laten kennis maken met de processie en hen warm te maken om effectief deel te nemen aan de processie.

2002

- Een begin wordt gemaakt van de opmaak van een digitaal draaiboek. Dit bestaat uit een opsomming van de groepen in de processie, de verschillende figuranten en verantwoordelijken met de namen en contactgegevens (adres, telefoon, e-mail). Vervolgens een schema van de opstelling van iedere groep. Ook het uur van aankomst en opstelling, indeling van de kleedruimtes, schema van de grime en de attributen met hun locatie worden vermeld. Op deze manier wordt de opbouw van de processie op papier gezet en is dus consulteerbaar en duidelijk voor iedereen, zeker voor wie nieuw is in de organisatie. Verder wordt zo vastgelegd wie een bepaalde rol in het verleden heeft ingevuld (databank van de figuranten).

PLANNEN

In 2018 bekijkt het kerncomité hoe het draaiboek verder op punt gesteld kan worden. Het huidige draaiboek is opgemaakt in Excel. Het voornemen is op de gegevens over te plaatsen naar een Accessdatabank, wat nog meer mogelijkheden biedt naar beheer en automatisatie van de te versturen mails.

Effectiviteit: /

Periode: na 2002

Locatie: Gistel

Link: https://www.youtube.com/watch?v=wsPUEmC_0Go

Website: <http://www.godelieveprocessie.be>

Organisatie van een volksfeest voor alle betrokkenen bij de Godelieveprocessie

Identificatiecode: 000847

Beschrijving:

In 2016 werd op initiatief van het kerncomité van de Godelieveprocessie een **volksfeest** georganiseerd voor alle figuranten en medewerkers. Ook alle geïnteresseerde burgers en

toeschouwers waren welkom in het stadspark van Gistel. Tot 2015 werd na de processie aan alle figuranten en medewerkers op de plaats van de samenstelling van de processie (Sint-Godelievecollege) een drankje en broodje aangeboden. Nu werd dus aan iedereen, ook de Gistelse burgers en toeschouwers, de mogelijkheid geboden om deel te nemen aan de verbroedering na de processie. Het is de ideale gelegenheid om ervaringen uit te wisselen en aan binding van figuranten te doen. De opbrengst van het feest werd integraal geschonken aan de Sint-Vicentiusvereniging die zich inzet voor de kansarmen in Gistel. Het initiatief had dermate succes dat het in 2017 wordt uitgebreid.

Effectiviteit: /

Periode: 2016

Locatie: Gistel

Website: <http://www.godelieveprocessie.be>